

Zmiany społeczne w Polsce w okresie transformacji ustrojowej i problemy demograficzne cz. 2

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Schemat](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: *Doradca emerytalny pomoże zdecydować o przejściu na emeryturę*, 18.10.2017 r., dostępny w internecie: kadry.infor.pl [dostęp 24.01.2020 r.].
- Źródło: Magdalena Śmilgin, *Indywidualne i społeczne skutki bezrobocia na tle globalizacji*, „Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy” 2006, s. 424.
- Źródło: Marta Borysiuk, *Zasilek dla bezrobotnych w 2019 r. – brutto/netto*, 12.10.2018 r., dostępny w internecie: kadry.infor.pl [dostęp 24.01.2020 r.].

- Źródło: Karolina Drela, *Psychologiczno-ekonomiczne problemy bezrobocia*, „Globalizacja, liberalizacja, etyka” 2015, nr 10, s. 136.

Zmiany społeczne w Polsce w okresie transformacji ustrojowej i problemy demograficzne cz. 2

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Materiał jest częścią serii „**Repetitorium**”.

W tym materiale powtórzymy wiadomości z jednego z działów wiedzy o społeczeństwie. Powtórzenie opierać się będzie na zestawie ćwiczeń interaktywnych z zakresu zmian społecznych w Polsce w okresie transformacji ustrojowej oraz na pracy z tekstami źródłowymi i multimediami. W dalszej części znajdują się dokładniejsze informacje na temat tego, jak czytać polecenia oraz odpowiadać na pytania. Podpowiadamy, na co warto zwrócić uwagę.

Twoje cele

- Przeanalizujesz typy poleceń do ćwiczeń dotyczących zmian społecznych w Polsce w okresie transformacji ustrojowej.
- Ocenisz swoją wiedzę, wykonując zestaw ćwiczeń.
- Zapoznasz się ze zmianami demograficznymi i w strukturze społecznej, jakie zaszły w Polsce po roku 1989.
- Przeanalizujesz historyczne i współczesne dane demograficzne.

Przeczytaj

Ćwiczenia

W lekcjach powtórkowych skupimy się na części poświęconej pytaniom. Odnoszą się one do wielu różnych materiałów źródłowych (nie tylko tekstów oraz ilustracji, ale również map, tabel czy wykresów itp.). Przede wszystkim musisz dokładnie zapoznać się z materiałami źródłowymi, ale także zwrócić uwagę na polecenia. Poniżej przybliżamy, jak rozumieć polecenia w zadaniach różnego typu:

wyjaśnij

twoim zadaniem jest zrekonstruowanie związku przyczynowo-skutkowego, opisanie od początku do końca, o co chodziło i dlaczego

scharakteryzuj

podobnie jak powyżej należy przeanalizować genezę, przebieg oraz konsekwencje danego procesu czy zjawiska, podając uczestników wydarzeń (postacie, organizacje) lub inne istotne elementy

porównaj

twoim zadaniem jest zestawianie wydarzeń, zachodzących procesów, danych itp., zarówno pod kątem występujących różnic, jak i podobieństw

rozstrzygnij

w tym wypadku oczekiwana odpowiedź jest jedna: „tak” lub „nie” – oczywiście wraz z uzasadnieniem, ale bez formułowania własnych ocen

rozważ

tu natomiast trzeba sformułować zarówno argumenty, jak i kontrargumenty, czyli „za” i „przeciw”, wartościując słuszność danego rozumowania

ocień

to polecenie pozwala ci przedstawić własną, subiektywną opinię na temat opisywanych zjawisk i procesów; każda przedstawiona ocena – o ile będzie dobrze uzasadniona – zostanie uznana, dlatego też kluczową rolę odgrywa umiejętność budowania argumentacji

udowodnij

w poleceniu zawarta jest teza, a od osoby wykonującej to polecenie oczekuje się stworzenia krótkiej narracji z podaniem argumentów na rzecz jej prawdziwości

uzasadnij

zadanie podobne jak powyżej, ale w tym przypadku powinno się określić sposób

rozumowania, który umożliwia postawienie danej tezy

wykaż

masz wykazać prawdziwość lub nieprawdziwość związków przyczynowo-skutkowych, odnoszących się do tezy; podaj (wymień, wskaż) – takie polecenia występują w zadaniach półotwartych, w których masz miejsce na odpowiedź; podajesz wtedy pojęcie, nazwę własną (pełną, bez skrótów), imię i nazwisko osoby itp.

Pamiętaj, że odpowiedź musi odnosić się do źródła – błędem jest bazowanie wyłącznie na swojej wiedzy i zignorowanie podanego źródła. Chodzi bowiem o to, aby osoba odpowiadająca na pytanie umiejętnie połączyła analizę materiału źródłowego z własną wiedzą. Nie bójcie się korzystać z posiadanych informacji i zawsze odwołujcie się do podanych źródeł.

Zmiany społeczne w Polsce w okresie transformacji ustrojowej

Charakterystyka bezrobocia w Polsce

Najbardziej charakterystycznymi cechami polskiego bezrobocia są:

- nadreprezentacja kobiet w grupie bezrobotnych (ponad 53% wszystkich zarejestrowanych);
- znaczny udział procentowy osób posiadających wykształcenie zawodowe oraz podstawowe w całej populacji bezrobotnych;
- około połowa osób bez pracy, to długotrwale bezrobotni, zaś ponad 80% nie ma prawa do zasiłku;
- znaczne zróżnicowanie przestrzenne [stopy bezrobocia](#); bezrobocie dotknęło zwłaszcza wieś, gdzie do 1990 r. istniało w formie utajonej; szczególnie trudna sytuacja jest na ziemiach byłych Państwowych Gospodarstw Rolnych (PGR), na terenach rolniczych pasa północnego i wschodniego Polski; rozwiązanie PGR-ów spowodowało utratę miejsc pracy przez część ludności wiejskiej. Grupa ta bardzo słabo dostosowała się do nowych realiów ekonomicznych; brak wykształcenia, przedsiębiorczości spowodowały, że ludność ta po utracie pracy pozostała bierna na rynku pracy;
- najwyższe bezrobocie jest w województwie warmińsko-mazurskim, najniższe zaś – w województwie wielkopolskim; bezrobocie stanowi mniejszy problem w największych miastach.

Bezrobocie rejestrowane w Polsce w latach 1990–2020

rok : 1999

styczeń : 11.4

luty : 13.1

rok : 2000

styczeń : 13.7

luty : 15.1

rok : 2001

styczeń : 15.7

luty : 17.5

rok : 2003

styczeń : 20.6

luty : 20

rok : 2004

styczeń : 20.6

luty : 20

rok : 2005

styczeń : 20.6

luty : 19

rok : 2006

styczeń : 19.4

luty : 17.6

rok : 2007

styczeń : 18

luty : 14.8

rok : 2008

styczeń : 15.1

luty : 11.2

rok : 2009

styczeń : 11.5

luty : 9.5

rok : 2010

styczeń : 10.4

luty : 12.1

rok : 2011

styczeń : 12.9

luty : 12.4

rok : 2012

styczeń : 13.1

luty : 12.5

rok : 2013

styczeń : 13.2

luty : 13.4

rok : 2014

styczeń : 14.2

luty : 13.4

rok : 2015

styczeń : 13.9

luty : 11.4

rok : 2016

styczeń : 11.9

luty : 9.7

rok : 2017

styczeń : 10.2

luty : 8.2

rok : 2018

styczeń : 8.5

luty : 6.6

rok : 2019

styczeń : 6.8

luty : 5.8

rok : 2020

styczeń : 5.5

luty : 5.5

Oprac. na podst.: GUS, *Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 1990–2020*, stat.gov.pl, 24.04.2020 r.
[dostęp: 19.05.2020 r].

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Polecenie 1

Jak zmieniła się sytuacja w twoim województwie? Czy wiesz, co wpłynęło na zmianę stopy bezrobocia?

Stopa bezrobocia według województw (stan w dniu 28 lutego 2009 r.)

Kraj: Polska

Wartość: 12

Kraj: Polska

Wartość: 15

Kraj: Polska

Wartość: 14.7

Kraj: Polska

Wartość: 10.6

Kraj: Polska

Wartość: 12.6

Kraj: Polska

Wartość: 8.8

Kraj: Polska

Wartość: 8.2

Kraj: Polska

Wartość: 11.7

Kraj: Polska

Wartość: 11.3

Kraj: Polska

Wartość: 14.5

Kraj: Polska

Wartość: 10.1

Kraj: Polska

Wartość: 15.1

Kraj: Polska

Wartość: 8.2

Kraj: Polska

Wartość: 18.9

Kraj: Polska

Wartość: 7.7

Kraj: Polska

Wartość: 14.7

Oprac. na podst.: GUS, *Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 1990–2020*,
24.04.2020 r., [dostęp: 19.05.2020 r.].

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu w Polsce

Ustawa z 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy otworzyła wiele możliwości pomocy bezrobotnym. Przede wszystkim ustawa promuje aktywne formy

przeciwdziałania bezrobociu przez wsparcie bezpośrednie lub pośrednie osób bezrobotnych i poszukujących pracy. Przewiduje ona następujące formy wsparcia:

- pożyczki szkoleniowe – mogą być udzielane bezrobotnym z Funduszu Pracy;
- staż i przygotowanie zawodowe w miejscu pracy – są to stypendia wypłacane bezrobotnym w okresie stażu lub przygotowania zawodowego finansowanego ze środków starosty; z okresu stażu zawodowego mogą skorzystać bezrobotni poniżej 25. roku życia oraz bezrobotni absolwenci szkół wyższych poniżej 27 lat; długotrwale bezrobotni powyżej 50. roku życia mogą uzyskać stypendium na przygotowanie zawodowe w miejscu pracy;
- szkolenia organizowane przez powiatowe urzędy pracy;
- dodatek aktywizacyjny – jest przeznaczony dla bezrobotnych, którzy podjęli pracę i spełniają określone warunki;
- prace interwencyjne – powiatowe urzędy pracy mogą finansować prace interwencyjne; poniesione koszty prac interwencyjnych są częściowo refundowane pracodawcom, którzy zatrudniają bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy: są to m.in. osoby poniżej 25. roku życia, powyżej 50 lat, długotrwale bezrobotne, bezrobotni niepełnosprawni;
- prace społecznie użyteczne – są to prace wykonywane przez bezrobotnych bez prawa do zasiłku, finansowane ze środków Funduszu Pracy przekazywanych samorządom na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu;
- roboty publiczne – mogą być organizowane przez gminy, organizacje pozarządowe i inne organizacje, są finansowane m.in. ze środków z budżetu państwa czy samorządu terytorialnego;
- wsparcie działalności gospodarczej – są to jednorazowo przyznane środki z Funduszu Pracy na podjęcie działalności gospodarczej, w tym na pokrycie kosztów pomocy prawnej, konsultacji i doradztwa związanych z podjęciem tej działalności.

Istnieją również bierne formy wsparcia bezrobotnych, np. możliwość rejestracji w urzędzie pracy jako osoby bezrobotnej i wypłata świadczenia z tego tytułu.

Wpływ globalizacji na zmiany w społeczeństwie polskim

Otwarcie granic umożliwiło Polakom zwiększenie liczby kontaktów, przede wszystkim z krajami i społeczeństwami Europy Zachodniej. Konsekwencją są zmiany stylu życia i świadomości głównie młodego pokolenia Polaków.

Można wyróżnić dwa rodzaje globalizacji:

Globalizacja ekonomiczna

Powstanie globalnego rynku pracy, wewnątrz którego następuje przemieszczanie siły roboczej i procesów produkcyjnych, czemu towarzyszy swobodny przepływ kapitału. Globalizacja ta ma wpływ na trendy demograficzne, w tym na procesy migracyjne.

1

2

Globalizacja kulturowa i społeczna

Prowadzi do powstania i rozwoju społeczeństw wielokulturowych. W ich obrębie współistnieją różne narody i kultury. Podstawą ich harmonijnie układających się stosunków jest wzajemna tolerancja. Jednak różne doświadczenia, np. te z listopada 2005 r., kiedy we Francji doszło do ostrych wystąpień dzieci imigrantów, pokazują, że w społeczeństwach tych łatwo może dojść do gwałtownych konfliktów, jeśli nie będzie prowadzona odpowiednia polityka społeczna. Dotyczy to zwłaszcza nierówności społecznych przebiegających wzdłuż podziałów narodowych czy etnicznych.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Słownik

stopa bezrobocia

odsetek bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy w stosunku do liczby osób czynnych zawodowo

bezrobocie rejestrowane

liczba osób bezrobotnych, tj. takich, które nie są zatrudnione i nie wykonują innej pracy zarobkowej, a jednocześnie są gotowe do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze godzin

bezrobocie ukryte

rodzaj bezrobocia niewidniejącego ani w oficjalnych źródłach, ani w statystykach; dotyczy również osób, które nie rejestrują się w urzędach pracy i rezygnują z poszukiwania zatrudnienia, ponieważ uznają, że nie przyniesie to żadnych rezultatów

bezrobocie strukturalne

bezrobocie, które powstaje na tle strukturalnych rozbieżności między podażą pracy a popytem na pracę; może pojawić się w wyniku restrukturyzacji danej gałęzi przemysłu

bezrobocie frykcyjne

rodzaj bezrobocia, który związany jest z tymczasowymi przerwami w zatrudnieniu, wynikającymi z poszukiwania innej pracy bądź ze zmianą miejsca zamieszkania

bezrobocie sezonowe

rodzaj bezrobocia warunkowany porą roku i związanymi z nią zmianami pogodowymi, wegetacją roślin itp.

Schemat

Polecenie 1

Zapoznaj się z wykresem i wykonaj ćwiczenia.

Bezrobocie w Polsce w okresie styczeń 1990–lipiec 1991 r.

data : I '90
bezrobotni : 56
data : II '90
bezrobotni : 152
data : III '90
bezrobotni : 267
data : IV '90
bezrobotni : 361
data : V '90
bezrobotni : 443
data : VI '90
bezrobotni : 568
data : VII '90
bezrobotni : 699
data : VIII '90
bezrobotni : 820
data : IX '90
bezrobotni : 926
data : X '90
bezrobotni : 1008
data : XI '90
bezrobotni : 1089
data : XII '90
bezrobotni : 1125
data : I '91
bezrobotni : 1196
data : II '91
bezrobotni : 1259
data : III '91
bezrobotni : 1322
data : IV '91
bezrobotni : 1370
data : V '91
bezrobotni : 1435
data : VI '91
bezrobotni : 1574
data : VII '91
bezrobotni : 1750

Dane zostały podane w tysiącach.

Oprac. na podst.: Ewa Zjawiona, *Kształtowanie się rynku pracy w Polsce przed i po przekształceniach systemowych*, Wrocław 2004.

Ćwiczenie 1

Wskaż przyczyny szybkiego wzrostu bezrobocia po 1989 r.

Ćwiczenie 2

Zastanów się, czy przedstawione na wykresie dane statystyczne oddają rzeczywisty poziom bezrobocia w Polsce.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Zapoznaj się z danymi i wykonaj polecenia.

Które z tych problemów najbardziej zagrażają Panu(i) i Pana(i) rodzinie? (w %)

wykształcenie : Podstawowe

brak_pieniędzy : 82

bezrobocie : 62

biurokracja : 57

złe_funkcjonowanie_służby_zdrowia : 52

wykształcenie : Zasadnicze zawodowe

brak_pieniędzy : 85

bezrobocie : 81

biurokracja : 61

złe_funkcjonowanie_służby_zdrowia : 62

wykształcenie : Średnie

brak_pieniędzy : 72

bezrobocie : 72

biurokracja : 75

złe_funkcjonowanie_służby_zdrowia : 62

wykształcenie : Wyższe

brak_pieniędzy : 49

bezrobocie : 65

biurokracja : 71

złe_funkcjonowanie_służby_zdrowia : 68

Oprac. na podst.: *Trudy życia w transformacji 1992–2003*, OBOP, Warszawa, wrzesień 2003 r.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Które z tych problemów najbardziej zagrażają Panu(i) i Pana(i) rodzinie? (w %)

wykształcenie : Wieś
brak_pieniędzy : 83
bezrobocie : 71
biurokracja : 69
złe_funkcjonowanie_służby_zdrowia : 52
wykształcenie : Miasta do 20 tys.
brak_pieniędzy : 80
bezrobocie : 77
biurokracja : 67
złe_funkcjonowanie_służby_zdrowia : 58
wykształcenie : Miasta 20-100 tys.
brak_pieniędzy : 74
bezrobocie : 72
biurokracja : 66
złe_funkcjonowanie_służby_zdrowia : 67
wykształcenie : Miasta 100-500 tys.
brak_pieniędzy : 68
bezrobocie : 73
biurokracja : 80
złe_funkcjonowanie_służby_zdrowia : 62
wykształcenie : Miasta pow. 500 tys.
brak_pieniędzy : 68
bezrobocie : 62
biurokracja : 73
złe_funkcjonowanie_służby_zdrowia : 71

Oprac. na podst.: *Trudy życia w transformacji 1992–2003*, OBOP, Warszawa, wrzesień 2003 r.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Wskaż, jaki problem w okresie transformacji został uznany za najistotniejszy przez mieszkańców wsi.

☐ biurokracja

☐ złe funkcjonowanie służby zdrowia

☐ bezrobocie

☐ brak pieniędzy

Wskaż, jaki problem w okresie transformacji został uznany za najistotniejszy przez ludzi z wyższym wykształceniem.

Zaznacz swoją odpowiedź i zweryfikuj jej poprawność.

Porównaj swoją odpowiedź

Ćwiczenie 2

Zapoznaj się z tabelą i wykonaj ćwiczenie

Stopa bezrobocia według poziomu wykształcenia w Polsce w 2005 r. w populacji między 15. a 64. rokiem życia

Wyższe	Policealne	Średnie zawodowe	Średnie ogólne	Zasadnicze zawodowe	Gimnazjalne i niższe
0,074	0,148	0,162	0,215	0,218	0,293

Uzupełnij zdania.

Wraz ze wzrostem poziomu wykształcenia stopa bezrobocia .

Pracownicy z wykształceniem mają statystycznie największą szansę na zdobycie pracy.

policealnym

nie zmienia się

wyższym

zasadniczym zawodowym

maleje

wzrasta

średnim zawodowym

gimnazjalnym

podstawowym

średnim ogólnym

Ćwiczenie 3

Zapoznaj się z wykresami i wykonaj ćwiczenie.

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację na rynku pracy w Polsce? Czy jest ona:

rok : 2014

bardzo_dobra :

dobra : 4

ani_dobra,_ani_zła : 16

zła : 50

bardzo_zła : 26

trudno_powiedzieć : 4

rok : 2015

bardzo_dobra : 1

dobra : 7

ani_dobra,_ani_zła : 20

zła : 46

bardzo_zła : 22

trudno_powiedzieć : 4

rok : 2016

bardzo_dobra : 1

dobra : 16

ani_dobra,_ani_zła : 27

zła : 38

bardzo_zła : 11

trudno_powiedzieć : 7

rok : 2017

bardzo_dobra : 2

dobra : 30

ani_dobra,_ani_zła : 32

zła : 20

bardzo_zła : 5

trudno_powiedzieć : 11

rok : 2018

bardzo_dobra : 5

dobra : 48

ani_dobra,_ani_zła : 23

zła : 14

bardzo_zła : 2

trudno_powiedzieć : 0

trudno_powiedziec : 8

rok : 2019

bardzo_dobra : 7

dobra : 51

ani_dobra,_ani_zła : 21

zła : 10

bardzo_zła : 1

trudno_powiedzieć : 10

Oprac. na podst.: *Sytuacja na rynku pracy w ocenach i doświadczeniach Polaków*, Komunikat z badań CBOS, 51/2019.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Jak określił(a)by Pan(i) sytuację na rynku pracy w Pana(i) miejscowości lub okolicy? Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie:

rok : 2014

bez_wiekszych_poblemow_można_znaleźć_odpowiednią_pracę : 2

można_wprowadzić_znaleźć_jakąś_pracę,_ale_trudno_jest_o odpowiednią : 36

trudno_jest_znaleźć_pracę : 41

nie_można_znaleźć_żadnej_pracy : 18

trudno_powiedzieć. : 3

rok : 2015

bez_wiekszych_poblemow_można_znaleźć_odpowiednią_pracę : 3

można_wprowadzić_znaleźć_jakąś_pracę,_ale_trudno_jest_o odpowiednią : 37

trudno_jest_znaleźć_pracę : 43

nie_można_znaleźć_żadnej_pracy : 15

trudno_powiedzieć. : 2

rok : 2016

bez_wiekszych_poblemow_można_znaleźć_odpowiednią_pracę : 5

można_wprowadzić_znaleźć_jakąś_pracę,_ale_trudno_jest_o odpowiednią : 46

trudno_jest_znaleźć_pracę : 36

nie_można_znaleźć_żadnej_pracy : 10

trudno_powiedzieć. : 3

rok : 2017

bez_wiekszych_poblemow_można_znaleźć_odpowiednią_pracę : 9

można_wprowadzić_znaleźć_jakąś_pracę,_ale_trudno_jest_o odpowiednią : 56

trudno_jest_znaleźć_pracę : 24

nie_można_znaleźć_żadnej_pracy : 6

trudno_powiedzieć. : 6

rok : 2018

bez_wiekszych_poblemow_można_znaleźć_odpowiednią_pracę : 13

można_wprowadzić_znaleźć_jakąś_pracę,_ale_trudno_jest_o odpowiednią : 56

trudno_jest_znaleźć_pracę : 19

nie_można_znaleźć_żadnej_pracy : 6

trudno_powiedzieć. : 6

rok : 2019

bez_wiekszych_poblemow_można_znaleźć_odpowiednią_pracę : 18

można_wprowadzić_znaleźć_jakąś_pracę,_ale_trudno_jest_o odpowiednią : 57

trudno_jest_znaleźć_pracę : 17

nie_można_znaleźć_żadnej_pracy : 4

trudno_powiedzieć. : 4

Oprac. na podst.: *Sytuacja na rynku pracy w ocenach i doświadczeniach Polaków*, Komunikat z badań CBOS, 51/2019.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Rozstrzygnij, czy zmiana oceny sytuacji na rynku pracy w Polsce w latach 2014–2019 pokrywa się z przeświadczeniem respondentów o sytuacji na rynku pracy w ich miejscowości lub okolicy. Wypowiedź uzasadnij, odwołując się do właściwych danych.

Rozstrzygnięcie: ▼

Uzasadnienie:

Ćwiczenie 4

Zapoznaj się z mapą i wykonaj ćwiczenie.

Kraj: 70.6

Wartość: 5.8

Kraj: 81.5

Wartość: 9.9

Kraj: 80.7

Wartość: 8.7

Kraj: 24.9

Wartość: 6.5

Kraj: 73.8

Wartość: 6.8

Kraj: 80.4

Wartość: 5.4

Kraj: 154.7

Wartość: 5.6

Kraj: 25.5

Wartość: 7.0

Kraj: 91.3

Wartość: 9.7

Kraj: 40.5

Wartość: 8.6

Kraj: 50.5

Wartość: 5.5

Kraj: 95.2

Wartość: 5.1

Kraj: 48.4

Wartość: 9.1

Kraj: 60.8

Wartość: 11.8

Kraj: 60.5

Wartość: 3.8

Kraj: 52.8

Wartość: 8.6

Pierwsza liczba: liczba bezrobotnych w tys. osób.

Druga liczba: stopa bezrobocia rejestrowanego w %.

Oprac. na podst.: Urząd Statystyczny w Olsztynie, *Stopa bezrobocia w I kwartale 2018 r.*

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Podaj nazwę województwa, w którym była największa stopa bezrobocia rejestrowanego w 2018 r., oraz wyjaśnij, dlaczego w tym regionie było tak wysokie bezrobocie.

Ćwiczenie 5

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

((Karolina Drela

Psychologiczno-ekonomiczne problemy bezrobocia

Wykonywanie pracy ma istotne znaczenie psychologiczne z wielu powodów: zaspokaja potrzebę osiągnięć, ćwiczy zdolności jednostki, pobudza zainteresowania, stawia wymagania, których spełnianie podtrzymuje zdrowie psychologiczne osoby.

Źródło: Karolina Drela, *Psychologiczno-ekonomiczne problemy bezrobocia*, „Globalizacja, liberalizacja, etyka” 2015, nr 10, s. 136.

Na podstawie tekstu podaj, jakie skutki psychologiczne może wywołać bezrobocie.

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

((Marta Borysiuk

Zasiłek dla bezrobotnych w 2019 r. – brutto/netto

Podstawowym warunkiem przyznania zasiłku dla bezrobotnych jest wykazanie się odpowiednim stażem pracy. Osoba ubiegająca się o zasiłek powinna pozostawać w stosunku pracy przez 365 dni w okresie 18 miesięcy poprzedzających rejestrację i pobierać za to co najmniej minimalne wynagrodzenie – w roku 2018 r. minimalne wynagrodzenie wynosi 2100 zł brutto, natomiast w 2019 r. wynosi 2250 zł brutto. Rejestrując się w urzędzie pracy, należy przedstawić odpowiednie dokumenty potwierdzające stosunek pracy np. świadectwo pracy. [...] Ponadto istotnym warunkiem przyznania zasiłku jest sposób rozwiązania umowy o pracę. Stosunek pracy musi zostać rozwiązany z przyczyn dotyczących zakładu pracy (...).

Źródło: Marta Borysiuk, *Zasiłek dla bezrobotnych w 2019 r. – brutto/netto*, 12.10.2018 r., dostępny w internecie: kadry.infor.pl [dostęp 24.01.2020 r.].

Zaznacz w tabeli, czy podane osoby otrzymają zasiłek dla bezrobotnych.

	Otrzyma	Nie otrzyma
Pani Kowalska, zanim stała się bezrobotna, pracowała przez cały 2019 r. na pół etatu i za swoją pracę otrzymywała 2250 zł brutto miesięcznie.	☐	☐
Pan Nowak, pracujący przez 10 lat jako księgowy, utracił pracę w wyniku likwidacji stanowiska.	☐	☐

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

“ *Doradca emerytalny pomoże zdecydować o przejściu na emeryturę* ”

1 października weszły w życie przepisy, które obniżają wiek emerytalny kobiet do 60 i mężczyzn do 65 lat. Z wyliczeń ZUS wynika, że w ostatnim kwartale 2017 r. ok. 331 tys. osób będzie mogło przejść na emeryturę. We wrześniu po raz pierwszy o emeryturę wystąpiło ponad 230 tys. osób, w tym o emeryturę w obniżonym wieku emerytalnym ponad 192 tys.

Źródło: *Doradca emerytalny pomoże zdecydować o przejściu na emeryturę*, 18.10.2017 r., dostępny w internecie: kadry.infor.pl [dostęp 24.01.2020 r.].

Rozstrzygnij, czy opisane działanie może być traktowane jako aktywna forma walki z bezrobociem.

Rozstrzygnięcie

tak

Uzasadnienie:

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

((Magdalena Śmilgin

Indywidualne i społeczne skutki bezrobocia na tle globalizacji

Globalizacja okazuje się wielkim paradoksem (...). Bogaci są globalni, nędzarze lokalni. Pierwsi jednak nie istnieją bez drugich.

Źródło: Magdalena Śmilgin, *Indywidualne i społeczne skutki bezrobocia na tle globalizacji*, „Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy” 2006, s. 424.

Wyjaśnij, na czym polega paradoks globalizacji.

Dla nauczyciela

Autorka: Dorota Czarny

Przedmiot: Wiedza o społeczeństwie

Temat: Zmiany społeczne w Polsce w okresie transformacji ustrojowej i problemy demograficzne cz. 2.

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres podstawowy, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

VI. Wybrane problemy polityki publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.

Uczeń:

3) przedstawia działania w celu ograniczenia bezrobocia i wykluczenia społecznego na przykładzie działalności urzędu pracy w swoim powiecie.

Zakres rozszerzony

I. Człowiek w społeczeństwie.

Uczeń:

5) wyjaśnia zjawisko alienacji oraz analizuje jego przyczyny i skutki;

6) analizuje poznawcze przyczyny stosowania stereotypów i związane z tym niebezpieczeństwa.

III. Struktura społeczna i problemy społeczne.

Uczeń:

4) przedstawia strukturę warstwową współczesnego społeczeństwa polskiego;

6) porównuje skalę nierówności społecznych w Rzeczypospolitej Polskiej i wybranym państwie, wyjaśniając związek między nierównościami społecznymi a nierównością szans życiowych;

7) charakteryzuje wybrany problem życia społecznego w Rzeczypospolitej Polskiej; rozważa różne możliwości jego rozwiązania;

9) charakteryzuje specyfikę procesów migracyjnych do Europy i wewnątrz Europy.

V. Państwo, myśl polityczna i demokratyzacja.

Uczeń:

11) analizuje kwestię pojmowania równości, wolności i sprawiedliwości w różnych nurtach myśli politycznej.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- analizuje typy poleceń do ćwiczeń dotyczących zmian społecznych w Polsce w okresie transformacji ustrojowej;
- ocenia swoją wiedzę, wykonując zestaw ćwiczeń;
- zapoznaje się ze zmianami demograficznymi i w strukturze społecznej, jakie zaszły w Polsce po roku 1989;
- dokonuje analizy historycznych i współczesnych danych demograficznych;
- wykonuje symulację interaktywną.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- lekcja odwrócona.

Metody i techniki nauczania:

- mapa myśli;
- gra w statki;
- „odpowiadam za ciebie”;
- analiza tekstu literackiego.

Formy zajęć:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg zajęć:

Przed lekcją

Nauczyciel dzieli klasę na dwie grupy. Uczniowie wybierają osobę koordynującą pracę każdej z nich. Zadaniem grup jest przygotowanie 20 pytań na podstawie wszystkich dostępnych treści zawartych w e-materiale do wyznaczonego tematu, mogą również przygotować wykresy, mapy, fragmenty tekstów źródłowych, ilustracje itp.

Faza wstępna

1. Przedstawienie tematu i celu lekcji.
2. Uczniowie, tworząc mapę myśli, ustalają, jakie zmiany społeczne zaszły w Polsce w okresie transformacji ustrojowej.
3. Uczniowie siadają w klasie według podziału na grupy.

Faza realizacyjna

1. Uczniowie otrzymują arkusze, na których narysowane są plansze o wymiarach 10 x 10, i markery. Nauczyciel wyjaśnia, że podczas lekcji uczniowie zagrają w statki. W razie konieczności wyjaśnia, na czym polega gra. (Na jednej planszy grupy rysują statki: 1 czteromasztowiec, dwa trzymasztowce, 3 dwumasztowce, cztery jednomasztowce. Każde pole, na którym jest zaznaczony statek, ukrywa pytanie. Druga plansza służy do zaznaczania pól przeciwnika).
2. Na tablicy narysowana jest tabela, na której nauczyciel zapisywać będzie punktację grup.
3. Grupy losują, która zada pytanie jako pierwsza. Jeśli osoba z danej grupy odpowie prawidłowo (może sama zgłosić się do udzielenia odpowiedzi lub zostanie wyznaczona przez osobę koordynującą), otrzymuje 2 pkt. Jeżeli ma problem z udzieleniem odpowiedzi, może wybrać sobie z grupy kolegę do pomocy (metoda „odpowiadam za ciebie”). Gdy zostanie udzielona odpowiedź, grupa otrzymuje 1 pkt. W przypadku braku odpowiedzi uzyskuje 0 pkt.
4. Gdy jedna z grup „zatopi” wszystkie statki przeciwnika, następuje podsumowanie punktowe lub skończy się limit czasu przeznaczony na grę – koniec lekcji.

Faza podsumowująca

1. Nauczyciel podsumowuje zajęcia, przekazując informację zwrotną na temat pracy poszczególnych zespołów, oraz wyjaśnia wszelkie wątpliwości.
2. Grupa, która uzyska najwyższą liczbę punktów, otrzymuje oceny częściowe (nauczyciel przed pracą w grupach może przedstawić kryterium oceniania grup, wówczas wszyscy uczniowie i wszystkie grupy zostaną ocenione).

Praca domowa:

Wykonanie ćwiczeń z sekcji Sprawdź się.

Utrwalenie powtarzanego materiału do sprawdzianu.

Podczas koordynowania pracy uczniów nauczyciel zauważy, która grupa lub uczniowie mają zaległości. Może wówczas zadać dodatkową pracę domową, aby klasa uzupełniła braki.

Materiały pomocnicze:

Ewa Zjawiona, *Kształtowanie się rynku pracy w Polsce przed i po przekształceniach systemowych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, europeana.eu.

GUS, *Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 1990–2020*, stat.gov.pl, 24.04.2020 r.

Trudy życia w transformacji 1992–2003, OBOP, Warszawa, wrzesień 2003 r.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Uczniowie, na podstawie zasobów multimedium, mogą przygotować projekt na temat zmian społecznych w Polsce w okresie transformacji ustrojowej i problemów demograficznych w formie prezentacji multimedialnej lub egzemplarza „gazety”.